

СРПСКИ НАРОД

СЕЉАШТВО И РЕАЛИЗАМ У НАЦИОНАЛНОЈ ПОЛИТИЦИ ГЕНЕРАЛА НЕДИЋА

Иако по позиву војник, који се целог века није бавио политичком, ћенерал Недић од првог дана своје владавине па до данас показује такво разумевање и такав интерес за улогу српског сељаштва, како у прошlosti, тако и у изградњи Нове Србије, да он у том погледу претставља јединствен пример у нашој политичкој историји. Било је политичара и државника у Србији који су поуздали од сељачких програма, али су их браздо напуштали, тако да се њихова политика сводила на демагогију и борбу за власт путем сељаштва.

Ниједан од тих политичара није искрено на основу градитељске и високо националне улоге сељаштва у његовој прошlosti, на основу његовог рада у данашњини затражио прво место за српског сељака у друштву и држави. Нико није умро са толико љубави да говори о земљи и о сељаку, који су основа наше историје и нашег живота и наша нада за будућност. Нико није за цигло три године повукао тако дубоку бразду у националној српској политици, постављајући је на сељачке основе.

Генерал Недић је за то време извршио највећи преокрет у нашем политичком и државном животу, упутивши све активности у смислу подизања и изграђивања села. Као што је требало он је нашу финансиску, економску и уопште целокупну политику усмерио у правцу села подизањем одчињенице да сељаштво претставља најмногобројнији стаљек у земљи, најзначајнији по својим засlugама у прошlosti, од пресудне улоге у економској производњи земље и од највећег значаја као извор свијет културних и духовних вредности.

Нико није јасније и тачније поставио основни проблем наше земље, подизање и унапређење села без чега нема среће и благостања у Србији.

Нико није исто тако отворио осудио добрым делом негativnu улогу једног дела чаршије и интелигенције, као и партиских политичара, који су деценијама остврдјали село препуштено самом себи, да граца у мраку и блату, да живи у беди и неизнају. Нико није умро као ћенерал Недић да разговара са српским сељаком о његовим потребама и о његовим тежњама и нико није и поред неповољних прилика више урадио за српско село него ћенерал Недић, који се показао као најоданији и највреднији син српског села, који је потекао из њега али га није заборавио.

Ако није се постигао што је замислио и што је намеравао, он је поред оствареног, поставио проблеме села и добро је припремио терен за њихово решење, које ће неизбежно доћи кад буду остварени услови за то.

Априлска катастрофа била је велика несрећа за српски народ, али као свака несрећа она има и својих добрих страна. Она нам је открила злог чега смо били тако слаби, да смо се скрхали под првим ударима.

Данас је јасно свима да у дубље узroke нашег слома спада

неприродно и нездраво постављање наша национална заједница, у којој је сељаштво било на последњем месту, а други малобројни, готово површински редови били су на врху, не да врше своју дужност, него да паразит-

ски и експлоататорски извлаче користи само за себе из друштве не заједнице. Да би се избегло понављање националних катастрофа, ћенерал Недић полази из дубине и нову српску државу ходе да постави на једино здраве и цима, него из свију поступака

солидне сељачке темеље, који могу да издрже сваку буру, а не да попуштају и најмањем ветру. Ова политика ћенерала Недића види се не само из његових речи које је он упућивао сељаштву, него из свију поступака

у току ове три године имала као главно мериле потребе српског сељаштва, као најмногобројнијег и најпродуктивнијег стаљека и најзаслужнијег у националном и културном погледу.

Али ћенерал Недић није само узео за основу своје политике интерес српског сељаштва, него је мисао и искуство српског сељачког народа дошло до најпунијег израза у целом његовом вођењу народне и државне политике. Нијака једна политика у нашој земљи није била више у складу са најбитнијим схватањима нашег сељачког народа и није се руководила правилима и законима, који проистичу из целокупног његовог моралног и духовног става.

Он је знао да српски народ није био само храбар, који зна само да лије крв, већ да је умёо, кад је то ситуација захтевала да буде разуман и да мудрошћу чува себе у сплету интереса и утицаја. То је народ, који је створио пословицу: «Снага кладе ваља, а ум царује».

У току историје српског сељачког народа као да су се смењивали периоди хероизма са раздобљем мудрости. После неуспешног херојског подвига великог Карађорђа на позорници српске историје долази не мање велики Кнез Милош, који мудрошћу спасава српски народ да не пропадне услед своје силовите, јуначке крви, да не гине улудо, јер у том моменту и највећа жртва на би могла изменити стање ствари.

И ћенерал Недић у својим поступцима и вођењем политике за ове три године дала настала традицију Милошевске сељачке политике, па је и он био готов на све повреде личног и националног самолубља. Готов је био да се савије пред сваком силом, да преклиње за сваку српску главу да би их што више спасао, да бисмо у што већем броју преживели ову страховиту олују и да бисмо обезбедили српском народу његов биолошки опстанак.

Али има и једна разлика између ова два српска величина. Док Кнез Милош ради тако често са задњом намером да лукавошћу и подвалом изигра Турске, дотле ћенерал Недић јесте пример ложјалности и вијештва, човек коме је светиња дата реч. Он је опортуниста као Кнез Милош, већ води једну политику из убеђења, јер дубоко верује, поштено и искрено пред Богом и пред својом савешћу да

само она у датом моменту одговара стварним интересима српског народа и може да га сачува од нових несрећа и нове катастрофе.

Као што смо рекли у томе је и разлика између реалистичке политике ћенерала Недића и опортунистичке политике Кназа Милоша, али и један и други имају заједничко то што умеју да виде стварност и чињенице и да се према њима управљају.

(Наставак на 2-ој страни)

СМЕНА БОСФОРСКОГ СТРАЖАРА

Турска није обавила добар посао. Позната дипломатска турска мудрост омашила је овог пута. Сарацоглу је подбацио у својим гревдијењима и дао се заплашти од стране Вишњинског претњавајућег ултимативног карактера. Енглеска је са своје стране извршила диктат цареве Москве и легла као кукавица на туђе јаје. Сада би требало да се направи биланс таквог рада, како би се утврдило, ко је шта добио а ко изгубио. То је лако учинити ако се баци само летимичан поглед у прошlost и подвуче огорчена борба за читава два столећа, између Енглеске с једне и Русије, с друге стране о поседу на Босфору и Дарданелама.

Енглеска је била сигурна на свом путу, кроз Средоземно море све дотле, док је на обалама Дарданела стајао тurski strażar. За Русију, напротив, Дарданели у рукама Турске престављали су увек политику изазоворених врат. То вечно ривалство о поседу Дарданела изазвало је многообројне дипломатске трзањице и неколико ратова између Русије и западних држава, које је Енглеска увек згодно мобилисала са своје стране за борбу противу Русије. Промена режима у Русији није ништа ублажила ове оштрине као што то данас видимо, јер је Совјетска Русија искористила данашњу слабост Енглеске и поново поставила питање Дарданела на тапет. Капитулацијом Турске пред притиском совјетске дипломације уз сељину помоћи Енглеске и ово питање најзад добиће коначно решење, наравно на штету страга власника.

Турска се огорчила и о Балкански савез, који је у своје време бранила са Севера вештином своје дипломатске игре, али није успела да га одбрани са Истока. Сваки објективан посматрач догађаја признаће тежак положај Турске у летој години светског рата, али неће и не може је извинити, да је са овим последњим кораком послужила интересима, на првом месту своје земље, па онда и осталих балканских земаља, повећајући је имала извесних обавеза. Од инсталирања Совјетске на Босфору до большевизације Балкана, кратко је одстојање. Је ли Турска свесна историске одговорности и ризика, кога је примила на своја плећа?

Немачка никад није аспирисала на турске поседе, најмање је имала каквих претензија на босфорски посед. Турски и немачки народ везивали су пријатељски односи још из далеке прошlosti баш због тога, што се интереси

оких две нације нису никад сукобљавали, напротив, хармонирали су у потпуној мери. Како ће се сада осећати тurski народ у коме живе још свеже успомене на популарног реформатора турске војске Голц паше, великог пријатеља турског народа? Изјава претседника турске владе и министра спољних послова Сарацогла, да прекид дипломатских односа не знани још и објаву ратне, неће моћи да ублажи горчну коју је осетио немачки народ у овом мало пријатељском кораку Турске.

Остављајући по страни положај Турске, који ће она имати при моравим преговорима уз слаткоречни обећања енглеске дипломације, мирне душе још сада може се констатовати, да је смена босфорског стражара извесна.

Турска ће изгубити за увек карактер и једна европска држава, јер Дарданели морају имати и своје природно заље. Тако, оно што за два столећа није успело царинском Србији, успело је инвер-

националној комунистичкој империјалистичкој политици, која ће ускоро угрожавати путеве Арабије, Персије, Индије и Источне Азије. Какав ће углед уживати тада Турска република у очима муслиманског света?

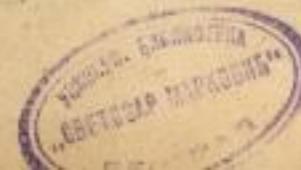
Турска је имала извесних обавеза у закљученом немачко-турском пакту. Она је једноставно прешла преко тога и учинила једну флагранту повреду кршењем тога пакта о немачко-турском пријатељству и ненападању. На тај начин Турска је изгубила слободу акције, коју је до сада имала и коју је Манеменцоглу љубоморно чувао. Из такве ситуације доћиће многе компликације које ће Турску учинити толико немоћном, да ће бити сведена на ранг обичне, мале државе. Кемалова Турска, то није заслужила, јер модернизирана и култивисана, заслужила је бољу судбину, бар међу народима Балкана.

Постоји још један важан момент на који се мора објективно указати у случају Турске. То је моментат из 1941. године када су незапослене, снажне и многообројне немачке армије стајале на турско-бугарској граници. Сарацоглу је море узети и тај моментат у обзору приликом одлучивања свог судбоносног потеза, јер је судбина отоманског престижа била у рукама немачке убојне сile. Изјава тадаје турске владе у категорички пријатељском тону изазвала је повлачење немачких трупа са границе и ако је ратни интерес са обзиром на свог тадајег савезника Италију у Африци, императивно захтевao другу одлуку.

Ако се ове чињенице трезвено и објективно проценимо, видићемо да и под најтежим околностима за Турску, ипак је било и другог излаза, могло се наћи и друге заштите, рачунати и на помоћ друге стране, али у сваком случају излаз би био часнији и достојанственији. Нама је Кемалова Турска увек била симпатична и баш зато жалимо, што јој наш пример није био доовољан, да не пође нашим трагом, који нас је сурвео у бездан у коме смо тајко много препатили и још патимо. За њено данашње државе, она неће стећи никад захвалност оних, за чији је рачун изневерила једно старо, искрено и очувано пријатељство. То треба да има на уму бар при доношењу нових одлука, од којих зависи мир и срећа турског народа.

Смена босфорског стражара сигурно ће се извршити, али то није био интерес Турске, ни осталих балканских земаља, нити њихова жеља.

Б.Б.Н.

СЕЉАШТВО И РЕАЛИЗАМ У НАЦИОНАЛНОЈ ПОЛИ- ТИЦИ ГЕНЕРАЛА НЕДИЋА

(Наставак са 1-ве стране)

Како би се народски рекло и један и други знали су да се пружају према свом губерну. Познајући границе моћи или боље рећи своје немоти они су своје намере и поступке као и своје одлуке прилагођавали стварном стању.

У данашњим приликама овако вођење политике као што је радио ќенерал Недић за ове три године најбоље је одговарало да тој ситуацији и виталним интересима српског народа. Свака друга политика, која би се руко водила само жељама будућности или тројила надахнуће у прошлости показала се штетном и некорисном за српски народ.

Свака од њих коштала је српски народ многи жртаве и ќенерал Недић својом реалистичком политиком трудио се да умањи штетне последице романтике са једне и са друге стране. У своем првом говору, којим се 1. септембра 1941. године обратио српском народу, он је јасно и поуздано поставио начело нове српске политике, које је најбоље одговарало приликама датог момента рекавши: «Шта ми можемо сада да учинимо? Ништа. Само себи зло. Ми смо зиро песка у узбурканом светском мору. Данес врше обрачун највећих сила света. Ту ми нити можемо помоћи, нити одмочи.

И за све време своје владе ќенерал Недић се непоколебиво држао свога начела, уочији српски народ да гледа искључиво своје интересе и да остане по страни у гигантском сукобу великих сила јер смо ми одиста незнатна количина која не улази у рачун.

Ми смо млад, словенски народ, склон претераностима романтизма, због кога и као појединци и као заједница често страдамо. Зато је ќенерал Недић учинио неочекиве коности српском народу својом способношћу данас као и пре рата да уочи и увиди стварност и прави однос снага у свету, па да према њима одреди своје државе и смисао своје политику.

Његова политика била је противежа и коригирала је, исправљала, претераности нашег срца и наше маште. Поред Кнеза Милоша, Јована Ристића и Николе Пашића нисмо имали већег реалисту, државника од ќенерала Недића, чија је мисао о српској стварности у моменту беспућа после априлског слома зауставила под земљу у суноврат.

Ђенерал Недић баш у интересу опстанка и будућности сопственог народа мислио је да у тадашњим и у садашњим приликама једино је потребно и једино могуће имати пред очима увен само стварност данашњице како бисмо са што мање штете и што мање жртава преживели рат, да би смо се очували у довољном броју да би оношким наставимо свој живот и национално продужимо своје развијање.

Та реалистичка жица, израз наше сељачког живота и рада, која је дошла до генералног израза у политици Кнеза Милоша, оплемењена светосавском етиком и дубоком бригом за напредак и бољи живот српског сељаштва јесте један од битних елемената националне политике ќенерала Недића. Тако она још потпуније одговара нашем националном духу и њена снага долazi отуда, што садржи у себи готово све позитивне елементе националног духа. Он се може сматрати као синтеза духовног идеализма и реализма од чије усклађености зависи нормалан развој српске заједнице са повољним резултатима у свима областима националног живота.

М. М.

ОД ПУКОТИНА КА ПРОВАЛИЈАМА

Ми смо већ приликом одласка Миколаџика у Москву написали да и поред свега трублјења о „текслерском споразуму“, не верујемо да се све ствари одвијају по том утврђеном плану. Ни говори Черчила, ни причања Рузвелта нису нас могла убедити да између Енглеса и Американаца са једне стране и Совјета с друге стране постоји потпуни споразум о решењу свих проблема, који засежу у интересе „савезника“. Найпротив, безброј доказа дошао је да нас убеди да Сталјин своје савезнике ставља пред свршени чин и да су ови хтели не хтели, принуђени да се са готовим чињеницама мire.

Оставимо на страну онај огромни морални чинилац да је Пољска директно унутршњута у рат гаранцијама свог територијалног интегритета од стране њенихenglеских и америчких савезника и што су, бар по свогим изјавама, ради извршења обавеза наставак из тих гаранција Англо-американци и отворили овај рат. Ма колико значајна ова чињеница, она вије најважнија у овој дипломатској битци која је отпочела између савезника око пољског проблема. Јер, сигурно је једно, пут Миколаџика у Москву није дошао само зато да пред целим светом покаже тоталну капитулацију англоамеричке политике и пред Советима.

Међутим, догађаји у Москви у вези са путем и пријемом Миколаџика, показују јасно да Сталјин жели да преведе светски пролетаријат и светском јавношћу покаже своју апсолутну надмоћ над својим слугајним савезницима. Сама формулатија позива и пријема претседника пољске емигрантске владе, само као истакнутог политичког човека Пољске, била је већ тежак удаџај и за самог Миколаџика, али још тежа за Енглесе и њихогог министра спољних послова. Далеко теки удаџај задан је тек после доласка Миколаџиковог у Москву.

Пријем, који је совјетска влада приредила члановима пољског совета, приликом њиховог доласка у Москву, претставља заиста врхунак большевичког цинизма. Понижење које је Миколаџич доживео у Москви, није само његово. Он је на тај пут унапредио посвету званичних чинилаца енглеске и америчке спољне политике. Они су његов пут тада демонстрација са пољским совјетом није удаџај претстав-

нику једне побеђене земље, он је намењен даље према даље више онома који су га у Москву послали.

Понижење па које је он тамо наишао није само његово, оно даље више засеже Енглеску и Америку. Ово је и дошло ради њих. Јер Сталјин је чекао само годину прилику да поповојаја и недвосмислено покаже да је у Англоамеричко-совјетском блоку, он једни и апсолутни господар.

Тај на силу добијени престиж није потребан Сталјину само ради решења европског проблема, даље више он му је потребан ради његове акције у земљама средњег и близког Истока. Баш у ономе делу света у коме је Енглеска највише заинтересована, Рушењем њеног престижа, Сталјин отвара себи пут за прород у ове земље.

Енглеска је то осетила. Гест Турске који је дошао на пратијак Енглеске и очи то незаподобљено Сталјина поводом тога, показују јасно да Енглеска покушава да парира потезе Сталјина у томе делу света активнијим ангажовањем Турске, која као мусиманска земља може да изванредно користи Енглеску у везивању свих тих земаља за себе. Сталјин је то осетио и отуда потпуно хладни и скоро непријатељски став Москве према Турској у тренутку када се она потпуно опредељује на страту савезника, па преиа томе и саме Москве.

Било би неполитички не узети у обзир чињеницу да је одлука турске владе о прекиду односа са Немачком уследила одмах после одлуке Форбеса да Миколаџич пошаље у Москву. Помагатре заједно те две чињенице отварају јасно прво:

да се све ствари не одигравају по текслерском споразуму и друго да у табору савезника није све у реду.

Истини, отварањем инвазиског фронта Сталјин је потпуно везао руке Енглесима и Американцима за доношење слободних одлука. Они су данас у још страшијој зависности од њега. Али журба коју и једна и друга страна показују говори да се на судбиносне одлуке у редовима коалирају дајући ће чекати.

Р. М. СТОЈАНОВИЋ

ЧЕРЧИЛОВА ИНДИСКРЕЦИЈА

Черчилу је додијало његово друштво. Додијала је сарадња са једним грубијаном и са једним хохштаплером. Не зато што сам не воли грубу политику или не воли да буде империјалиста, већ зато што су енглески државници навикили да буду први у том погледу и конкуренцију не трпе.

Сада мора да трпи конкуренцију, и то још какву. Зато се Черчиљ разочарао у коалицији. Он је био страшно индискетан у свом последњем говору. Индискетан је његово упоређење коалиције са једним политичким троуглом, у коме се никад не може доћи до сагласности, и у коме се до једног споразума долази само онда када се сагласе да сматрају неважећим оно што је важно. Чудноват начин решавања светских проблема у доба када се сваки од тих проблема заопштио и постао од епохалне важности.

Говорећи о том троуглу, Черчиљ је само правио алuziju на извесне тешкоће у сарадњи са партнерима, али затим је директно напао америчког партнера, говорећи да су његови захтеви такве природе са којима се не би могло сагласити британски парламент. Дојији дом не би, каже Черчиљ, пљескао да је чудо бим амERICKIM захтевима. Отвореније један премијер не може да нападне партнера у политичкој комбинацији.

Из тога видимо да се политичка комбинација разлици. Оно што смо већ одавно говорили — коалиција је пукла — постаје потпуно очигледно.

Очигледно је такође да се британска политика цаљи у најжароснијем стању. Черчиљ је симо да каже иниједну реч која би приказала право стање пољског питања. Све шта је говорио — то је једна говорничка лимунада која се ником не може допасти, нарочито онима који се сете оног говорничког шампања којим су пре пет година Енглеси опијали Пољаке, храбрећи их за борбу против Немачке.

Москва је решила пољско питање на најбруталнији начин. Потпретседник Московске совјетске владе врши функцију „посланика на страни“ код пољског националног комитета. То јест врши функције тутора над пољским комитетом и тиме претвара комитет у један вред подређен советској влади. Уосталом, функција тог комитета ограничена је и совјетским главнокомандујућим на пољском фронту. Ограничена је тако да уопште не може бити говора о некој могућности за Витоша да утиче на развој политичких догађаја у Пољској држави него у чисто комунистичком дому. Миколаџичев пут у Москву је политичко самоубиство емиграната, који и мају да прихвате комунистички

програм Витошевог комитета, тј. Сталјинове владе.

Истим путем Совјети су гурнули и „југословенску“ емиграцију, као и грчку. Гурнули су са пристанком Енглеса. Истим путем Совјети вику и Бономијеву владу. И опет са пристанком Енглеса.

Енглеси на свима политичким фронтовима капитулишу пред Совјетима. Капитулирали су и на оном фронту, на коме су се тако чврсто држале кроз последњих 100 година: на фронту мореуз. Енглеска је морала да изда и савије себе најтеравши Турску да изнесе олаку о прекиду дипломатских односа са Немачком.

О том поступку Турске Черчиљ је говорио с тајним цинизмом, са којим може да говори само енглески државник.

Али његов цинизам вије још врши најбољи начин исмејавајући па које се сада кажу и пишу Енглеси о Турској. Они најбољи избор имају да постигну какав ефекат. То је једна права хазардерска игра, која се може врло сршити по Американцима. Он имају веће са правом стратегијом и војном вештином, него је замишљен по правилаима и методама гангстерских подвига, где смејејеју се у ризику опаљења.

Зато су они предузели овај врло опасан и смеје подухват, наступајући ка Паризу, у нади да постигну какав велики ефекат. То је једна права хазардерска игра, која се може врло сршити по Американцима. Он имају веће са правом стратегијом и војном вештином, него је замишљен по правилаима и методама гангстерских подвига, где смејејеју се у ризику опаљења.

— В. А.

НОВА американска стратегија

Не може се знати какав ће исход имати операције Американца у Бритањи, које су у војном погледу врло ризичне и могу да доведу до изненађујућих обрта. Опасно је када у војничке и стратешке планове долазе у обзор и политички и пропагандистички момент. Ратно војство у својим намерама и плановима треба да се руководи искључиво војним циљевима и стратешким условима и не сме да подлеже утицају политичара. Непоштовање овога правила може да се тешко свети једном ратном војству.

Американци, као што је познато и политику и рат посматрају као какав берзијански посао, као какву шпекулацију на берзи. Они и цељу инвазију у Француској сматрају као једну велику финансијску берзијанску шпекулацију, у коју уносе и много од свога гангстерског духа који пре мора да се мере воли ризик.

У том духу они су и предузели овакве операције у Бритањи, жељни брзих и ефектних успеха, који одговарају њиховом менталитету и духу њихових маса. Спора напредоване у Нормандији не задовољава, нарочито када се упореди са доскорашњим напредовањем совјетских армија на Источном фронту, док се фронт није стабилизовao.

И они су хтели да се покажу пред Сталјином и Совјетима да су способни и за веће ствари него за напредовање метар по метар у Нормандији. Ходе да се покажу пред савезником Сталјином да су достојни његовог пријатељства и савезништва, кад су способни за овакве подвиге. После тога у питању је и престиж Америке, у чему она показује дечју осетљивост и хтели би увек као деца да буду први, на првом месту.

Зато су они предузели овај врло опасан и смеје подухват, наступајући ка Паризу, у нади да постигну какав ефекат. То је једна права хазардерска игра, која се може врло сршити по Американцима. Он имају веће са правом стратегијом и војном вештином, него је замишљен по правилаима и методама гангстерских подвига, где смејеју се у ризику опаљења. Скорашњи развој операција у Бретањи показује какви су резултати могу постићи употребом гангстерских метода у ратовотврству. То ће бити ново поглавље у историји ратова, који треба да испишу Американци, који до сада нису имали место у њој.

Српски Народ

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговоран за садржину листа: Велимир Јонић.
ВЛАСНИК: Мих. Станковић из

ПРОТИВ ХАОСА

Има људи који површно и лакомислено процењују прилике и догађаје, те нису у стању да сагледају прави узор како својих тако и општих животних тешкоћа, које се јављају као последица сва ког дуготрајног рата. Те су тешкоће утолико веће, уколико ват, има општији карактер.

За време рата милиони људи троше, а не производе, услед чега се јавља оскудница у разним животним потребама, нарочито у онима које нису безусловно неопходне, а на које смо у доба мира били навикнути. Сем тога, за време рата је увоз са стране знатно отежан, услед чега се јавља оскудница у сировинама, које су потребне за израду често неопходних артикала, као напр. текстила и друго.

Због свега овога, као неминовна последица, долази расционирање и расположивих производа, како би се постојеће залихе трошиле што економичније и делиле што првачиније и равномерније. Главну сметњу овоме представља тако звана црна берза, која је плод незајажљиве људске себичности и кратковидости.

На основу свега напред изложеног сваком паметном човеку је јасно да се оскудници може доскочити само тако, ако се у реду, раду и миру теки увећају производње и ако се заведе штедља и разумно економисање. Само маљумници прижељкују "својих пет минута", испољавајући на тај начин своју налу да ће у нереду и хаосу ићи задовољење својих потреба.

Неред и хаос, међутим, који владају за време револуција, увек су повлачили за собом белу и оскудницу, јер се онда руши и не ствара; размена добра је услед нередовних прилика отежана; општа несигурност повлачи за собом скривање постојећих залиха, итд., итд. Отуда тако честа појава глади за време револуција и умирање у масама.

Према томе, врховна дужност свих разумних људи и националиста мора бити у томе да се свим силама боре против нереда и хаоса, као и против оних елемената који њих прижељкују. Да би та борба била успешна, они се морају сложити и удржити, утолико пре што су елементи нереда организовани и што већ делимично спроводе своје паклено дело гушења.

Ако би, недај Боже, после садашњег дугог рата човечанство утонуло у револуцији неред и хаос, онда би у свету завладала тврда страховита оскудница да би половина човечанства због ње пропала. У међусобном клану и убијању читавих народу нестало би са лица земље.

Ми, Срби, као мали народ, морамо свим силама настati да по сваку цену онемогућимо извиђање нереда и хаоса код нас. Само тако моћићемо као народ опстати; само тако моћићемо дочекати лепшу будућност.

Националисти, на посао!

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

РАМЕ УЗ РАМЕ СВИ НАЦИОНАЛИСТИ!

Порука претседника Владе

Чачаник округа ваљевског пуковник Драгомир Лукић одржао је у четвртак 3.0. у 20 часова велики говор у коме је грађанима Ваљева пренео поштав и поруку претседника Владе.

Драги Ваљевци, браћо и сестре,

Претседник Владе Народног спаса арм. јенерал Милан Недић по завршеној конференцији са окружним начелницима у Београду, наредио је свим окружним начелницима, па и мени, да вам пренесем његов поздрав и поруку која гласи:

"У име отаџбине одајем признање народу округа ваљевског који се поред свих тешкоћа јуначки држао!"

У име отаџбине одајем признање официрима, подофицирима и редовима свих српских оружаних одреда јер су дан и ноћ годи и боси отправљали своје дужности савесно и храбро.

Препоручујем свима и скакоме а нарочито оружаним одредима да се раме уз раме боре против непријатеља број један и потномажу један другога, јер смо сви синови ове земље, једна душа и једно тело.

Српске оружане снаге морају бити једно, јер то народни закон наређује. Морају бити само борци за спас отаџбине — за спас мајке Србије.

Јер Србин је увек био јунак и никоме ништа није учинио већ је само бранно своју слободу и част свога народа."

То вам је порука претседника Српске владе јенерала Милана Недића.

Браћо и сестре,

На конференцији која је трајала неколико дана у Београду а из излагања свих окружних начелника, видео сам, као и сви приступници да од 14 округа у погледу јавне безбедности наш ваљевски округ стоји у првом реду. Заслуга за ово не приписује се само онима који су позвани да одрже гел и инф већ и целом народу округа ваљевског.

Данас је браћо наша отаџбина у опасности а иде још теже време и догађаји теку филмском близином захватајући све земље

де и изнео ситуацију у земљи. Говор је саступало око 4000 људа из Ваљева и околине.

Чачаник Лукић рекао је између остalog:

Драги Ваљевци, браћо и сестре,

Претседник Владе Народног спаса арм. јенерал Милан Недић по завршеној конференцији са окружним начелницима у Београду, наредио је свим окружним начелницима, па и мени, да вам пренесем његов поздрав и поруку која гласи:

"У име отаџбине одајем признање народу округа ваљевског који се поред свих тешкоћа јуначки држао!"

У име отаџбине одајем признање официрима, подофицирима и редовима свих српских оружаних одреда јер су дан и ноћ годи и боси отправљали своје дужности савесно и храбро.

Препоручујем свима и скакоме а нарочито оружаним одредима да се раме уз раме боре против непријатеља број један и потномажу један другога, јер смо сви синови ове земље, једна душа и једно тело.

Српске оружане снаге морају бити једно, јер то народни закон наређује. Морају бити само борци за спас отаџбине — за спас мајке Србије.

Јер Србин је увек био јунак и никоме ништа није учинио већ је само бранно своју слободу и част свога народа."

То вам је порука претседника Српске владе јенерала Милана Недића.

Браћо и сестре,

На конференцији која је трајала неколико дана у Београду а из излагања свих окружних начелника, видео сам, као и сви приступници да од 14 округа у погледу јавне безбедности наш ваљевски округ стоји у првом реду. Заслуга за ово не приписује се само онима који су позвани да одрже гел и инф већ и целом народу округа ваљевског.

Данас је браћо наша отаџбина у опасности а иде још теже време и догађаји теку филмском близином захватајући све земље

и народи који буду бранили свој ред до последњег човека мобиће се одржати.

Данас народ мора да се држи руку за руку да га непријатељи не заведу. Јер сви непријатељи, како унутрашњи тако и спољни који су дан и ноћ раде на уништењу српског народа. Наша унутрашња ситуација треба да буде у једном рукама те да српски народ види и зна да ће тада мобићи и добити оно што му по праву припада. Србију и српски народ не чува само Бог, већ чувају Срби.

Непријатељ број 1 српског народа и српског вода јесу комунисти. Ми морамо знати да ко-ваљевке!

Живела Србија!

Живео генерал Недић!

Живели драги моји ваљевци!

ТЕШКО МАЛИМА!

Велики савезници све више откривају своје карте и праве циљеве рата, као што набијају све више на светlost дана и размишљају између њих, која у себи садрже кличе оштрих сукоба.

Из тога се види да споразума нема по главним питањима и да свако има своје посебне циљеве, које крије, док не сматра да је дошао момент да може да их спроведе. Тако у случају Польске Совјети су изашли отворено са својим картама и мало воде разчuna о ставу Лондона и Черчила и Идна.

С друге стране Енглеска предузима мере у Турској, које су више уперене противу Совјета него противу Немачке и зато Совјети или ћутке прелазе преко новог става Турске или отворено читају лекцију Турској и дају јој слабе изгледе на будући конференцији мира.

То се најбоље показује какви су односи у коалицији, а још боље предочава какви ће бити на крају рата. У Америци и Енглеској расправља се већ дуже време о будућем уређењу света, нарочито у Америци, која прави план о својој доминацији светом. Сада су и Совјети проговорили и у листу ЗВЕЗДА Фјодор Малињин објавио је један чланак о совјетском гледишту на будуће уређење света.

Нас може интересовати оно што пише совјетски чланкописац о положају малих народа, како они то замиšљају. Можемо рећи да из овога написа рђаво се пише малим народима, којима се додељује једна сасвим подређена улога у будућој међународној организацији.

Према Фјодору Малињину не сме се поновити случај са Друштвом народа, где су мали народи сметали великим силама да спроводе своје циљеве. Зато он предлаже да будућа организација мира буде у виду савеза великих сила.

Мале државе биће разоружане и свега четири велике сице — Америка, Совјетска унија, Енглеска и Кина — имаје право да држе војску.

Ето како у најкраћим потезима изгледа капа коју нам кроје велике и моћне демократије света. Капа је врло тесна и подњом имају да пушају главе малих народова. Они ће бити у ствари третирани као робе и неће имати никакву слободу определјивања.

Савезници лепо умеју да певају песму о слободи и једнакости великих и малих, али с временом време пропусте и да се чује и истине о њиховим правим намерама. Они између себе нису прећишли проблеме и зато морају да воде јасну дискусију да би припремили своју јавност да би прихватила њихове планове.

станички одбор или револуционарни комитет, како би то предложиле наше данашње присталице комунизама и демократије. Они су разговарали само о једноме старешини а никако о одбору. Идеја одбора или владе била им је потпуно непозната.

Пошто Станоје Главаш није хтео да се прими, јер је себе сматрао хайдуком а не домаћином, па се бојао да народ неће хтети за хайдуком да иде, избор је пао на срба чачаког кнеза Теодосија, који је одbio, јер је сматрао да треба да дође одлучнији и чвршћи човек из то месето. Тако је дошло до избора Карађорђа, за „Вожда српског“. Вук о свршеном избору пише да је у истоме напред поменуто чланку ово:

„Пошто се већ Срби одметну и подобро заведе са Турцима, онда ове шумадијске четове ставију разговарати се и договорати имећу себе: „Ко ће сад бити старешина?“ Ни једна кућа не може бити без старешине, а као што ли толики народ?“

Овим домаћинима није паметије падало да бирају неки у-

„Милош оде на танке чардаке
Те облачи ливно одијело:

Саму калпак и чекић членку.
А на себе три ката халцина.
И пригрну коласту азију.
Које данас ни у краља нема.
Отишо је тридесет ћеса блага,

„ЖИВОТ ТЕЧЕ ДАЉЕ“...

Прошлог четвртка, 10. о. м., у Уметничком павиљону на Калемегдану, претседник Београдске општине и владин комесар Драги Јовановић отворио је наоригиналну савремену изложбу која, упркос свега, ипак носи један оптимистички, храбри назив: „Живот тече даље...“

Ова изложба је један од резултата овогодишњих англоамеричких терористичких бомбардовања, која су нанесла страховит ударац грађанству престоног грађа Србије. Ова изложба је, још приређена баш у животном интересу свих београђана, као и оних који су страдали у осталим деловима Србије. Изложба „Живот тече даље“ у организацији Београдске општине, приказује путем слика, цртаних и снимљених, на један прегледан начин сва постојећа нанета ове године Београду, његовим зградама и животима његових становника.

Зидови Уметничког павиљона су прекривени важним упутствима којих треба београђани да се држе у своме интересу за време опасних часова напада из ваздуха. Ту су упутства ове и сличне садржине:

Светлост је најsigурујији циљ бомби!

Прозор који није замрачен, види се на расстојању од 15 километара.

Неуредак таван први се и најлакше пали.

Сви укућани треба да чине једну заједницу у опасности итд.

Пружене су тачна упутства о уређењу склоништа, о начину откопавања у случају несрете итд.

Нарочито је ефектно приказано на основу најважнијих искустава немачке пасивне заштите која је имала много више времена и начини да се бори против ваздушног тероризма.

Други део изложбе састоји се из низа успешних фотографија свих разорених делова Београда, улица, зграда, вазних објеката који никако нису војнички. Маса београђана имаће прилике да се болно потсети на језиве часове од Ускрса и после Ускрса као и да види она многобројна места постојења која сада изглеђају већ дружије, рашишћена, поправљена итд.

Брига за безбедност београђана, — каку поводом изложбе у Општини, — дала нам је импулс за приређивање овакве једне изложбе. На њој желимо да видљивим примерима покажемо београђанима њихове заблуде у случајевима опасности, а уједно и да их упутимо како ће се најлакше извући из те опасности са минама или најмање жртава.

Поред цртежа и фотографија, на изложби „Живот тече даље...“ могу се видети и многи апарати за гашење пожара и друге сврхе. На крају изложбе се завршава фотографијама са четрдесетогодишњег појема жртвама терористичког напада. Отет један из фотографија на којима се види претседник владе генерал Милан Недић са осталим члановима своје кабинете, затим уцвршена пре живела родбина, у цркви, око многобројних крстова под којима леже невине жртве „савезничког ослобођења“.

Изложбу је отворио у четвртак у 16 час, претседник општине и владин комесар за Београд, министар г. Доаг. Јовановић слеђећим говором:

Поштоване госпође и господе Господо Министри

Замолили смо вас да присуствујете отварању нашег изложбеног салона под геслом „Живот тече даље.“

Како што ћете сами видети овај изложба нема никаквих уметничких претензија, напротив, она Вам предочава стражите које са собом носи овај рат, страшнији од свију ратова до сада. Она истовремено има циљ, да Вам пластично, путем слике, прикаже све

оно што сте дужни да учините, како би са што мање жртава и штете изашли из овог пакла двадесетог столећа.

Данас, када тотални рат немилосрдно, у име бољег, ишти све културне и материјалне вредности векова који су Европу и европске народе подигли до најкултурнијег континента, и наш мукотрпни српски народ, и његов стони град Београд, тешко и недужно пате, под ударцима судбине.

Ви сте сви сведоци да је Општина града Београда, заједничка кућа свију београђана, са ишто током Вашом полицијом у погледу пасивне заштите живота и имовине својих грађана, с обзиром на прилике и средства са којима располажете, учинила највише што је могла. Организовано је ове изложбе, која је дело вредних рукава чланова њене пасивне заштите, она има жељу, да код свију грађана пробуди интерес и свест, да сви уложе све своје сице, ради свију. То је њен циљ, а то је и заповест текшице данашњице.

Београд који је кроз многе векове рушен и увек изнова подизан, да би својим новим изгле-

дом и сјајем показао своју несамољиву виталност, ту велику одлику нашега народа, и овога пута вида своје ране, са вером у будућност.

Госпође и господо, обићите изложбу, прегледајте и запамтите сваки детаљ, јер су Вам они потребни. Кад дођете у малу салу где су слике нашег последњег страдања, Ви ћете сави створити закључак, шта сваком од нас вља чинити.

Нека Вас ове слике и прикази духовно и морално ојачају, јер то је императив тешких времена. Нико од нас не смее пред опасносту постати малодушан, већ на против, изношење опасности треба да нас спреми да је стојички и спремно дочекамо. Ако у томе успе ова изложба, онда је и наш циљ, који смо припремом исте поставили, постигнут.

Уз захвалност свима који су нам помогли, да Вам ову изложбу прикажемо, проглашавам је отвореном са речима њеног мота:

Нек живот тече даље.

Уласак на изложбу је слободан и бесплатан. Изложба ће бити отворена непрекидно до краја месеца августа.

Ратни дописник С. ВАЛТЕР ВУРОВ

СА НОРМАНДИЈСКОГ БОЈИШТА ДИВОВИ СА ДЕЧЈИМ ЛИЦЕМ

Бојиште, јула

У језивој тишини почива у сумраку поприште најстраснијих борби око Кана. На прозирном своду повлаче се још задњи трагови ужасних експлозија који сад наличе на фантастичне сребрне фигуре. Тамо у позадини обасуле су ове бомбе мала француска села, која су неслутећи ништа живела својим спокојним животом. За неколико минута збрисали су их Англо-американци са лица земље, за увек и без милости. Да ли су шта постигли? Одговор пружају стотине мртвих Француза са својим жењима и децом кло и немачке армије које још увек победно стојије. То је све.

Крвавим сјајем прелило је зализеће сунце круне дрвећа и околне висове. Око огромних квадра леже разбацине англоамериканске бомбе или како их Французи називају „поворка убица“. Из долине подиже се магла увијајући у свој танак вео поспала поља.

Језива је ова тишина, после четрдесетодневних огорчених борби у којима су једине америчке и канадске трупе показале сву своју војну умешност. Не осећају само искуси источни борци да је ова тишина варљива, да је можда само предзнак нове буре. То исто слуте и млади немачки добровољци и други омладинци који су већ издожали своје ватрено крштење и задијели својом неустрашивом гостоподарском пружају сасвим наивну слику уснуле природе. Пажња ратника је оштро сконцентрисана. Очи су напретнуто управљене у даљину назиране и назијање покрете кроз полумрак јунске ноћи.

Једва видљиве контуре вођњака, бујних алеја и бројкуљака у лављини скривају хиљаду замака. Са стране једна запаљена кућа личи на разбеснелу букињу која се повија и пуши откривајући погледу предмете у њиховој близини.

Одједном блистави ватромет праћен снажном громљавином, од љубитеља са воде и са копна обасула је немачке положаје. Следећи

БИТКЕ ВЕЛИКИХ ДИМЕНЗИЈА

Присуствујемо најдраматичнијој фази садашњег рата. Енглези сасвим отворено кажу и пишу да морају пре 1. октобра да окончају рат. Разлог томе је: не могу у јесен и у зиму да издрже „V1“, који је већ порушио 800.000 кућа. А у перспективи имају „V2“, „V3“ и тако даље. Зато за њих је неопходно да се рат сврши пре доласка рјавог времена. Да се сврши ма како било, јер Енглези више не могу да подносе опасности и незгоде. То се види из Чичиловог говора, у коме је британски премијер апеловао на свој народ, молећи га да издржи, да не попушта. Његов говор је непод典范 доказ тога да је „V1“ постигао стратегски ефекат. А пошто се зна да Немачка располаже са још јачим средствима, онда се можемо надати да ће ново оружје постићи и коначан стратегски резултат.

Да би се та опасност по Британији отклонила, инвазија војска улаже све своје напоре како би забележила успех. „V1“ је примирао Британоамерикане да стварно зарете, да се бију, а да не симулирају битку. Али и поред најјачег залагања Ајзенхауерових дивизија, инвазија није успела да продру у правцу Париза. Ту су они заустављени и троше своје снаге у довољним борбама. Њихов прород у Бретању је покушај да се створи географски ефект у недостатку оперативског. Овај прород је само једна епизода, велике борбе на западу. Борбе у којој ће се и даље испољавати огромна надмоћност немачке тактике и немачког духа, кога не може да савлада надмоћност непријатеља у људству и материјалу.

Они су опет доказали на Источном фронту, где су прилично брзо постигли такав обрт ситуације, који је изненадио Совјете. Не само што су Немци успевали, а углавном зауставили, сојузска напредовања, него су на неколико места и постигли заборављавање и уништавање совјетских јединица.

На трећем фронту Европе, у Италији, британскоамеричко напредовање је било у току последњих дана јако успорено. Непријатељ није могао да забележи никакав ни најмањи успех. Успите није било доказаја које врде да споменути. Осим једног: бомбардовање артиљеријом града Фиренце. Штедећи тај историски музеј у облику велике вароши, Немци су поуздали све своје трупе из тог за културу драгоценог града, али су Американци наставили варварско гађање и демолирање кућа, палата из XII. XIV века.

Ово је никакав тактички циљ. Ово има стратегски циљ ради кога су Американци дошли да се боре у Европи. Уништење европске културе.

М. Војновић

ГОДИШЊАК СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ РАДА

Образовањем Владе народног спаса генерала Милана Недића приступило се одмах једном по слују највећег социјалног и политичког значаја код нас. Као у многим капиталистичко-демократским земљама, радничко питање било је и код нас отворено. Радник, слабо награђен, необезбедећи, непоучен, падао је под утицајем примамљаве стране пропаганде. Уместо да постане значајна стваралачка јединица у друштву, он је врло често, можда без своје кривице, постајао рушилачки елеменат. У социјалном погледу то је доводило до распиривања класне борбе, која је стално претила темељима државе.

Влада народног спаса, преузевши управу земље у најтежим околностима, одмах је схватила да и радничко питање претставља једно од најсушних питања народног пропорода и државног живота. Образована је Српска заједница рада, са високим социјалним задатком да окупи све радне снаге Србије, како после првог и последњег, да од два зарадена тabora у класну борбу створи једну јединствену породицу у радној слози, да посладавце отржи из обруча међународног капитализма, а после првог и последњег из обруча међународног пролетаријата.

На челу Српске заједнице рада стао је као њен творац и ствараша сам претседник владе генерал Милан Недић. Захваљујући његовим напорима, његовом настојањима и његовом схватању овог проблема, ми данас имамо остварену мисао класне слоје, а наша радничка омладина, васпитана у националном духу, одана Српству, представљајући најбољу залогу да је међународни

относ класне мржње искроењен из Србије не само за садашњост, већ и за будућност. У Српској заједници рада наш радник и радничка омладина нашли су своју најбољу класну заштиту, решавајући све проблеме уз помоћ са послодавцима, у духу слоге и обостраног залагања за напредак своје земље и народа.

Тај многоструки и обилни рад и његови резултати изнеси су у ГОДИШЊАКУ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ РАДА ЗА 1942—43 ГОД., који је ових дана изашао из штапе, у издању Научног института за радно право, у доброј теквичкој опреми, на великом формату, са 124 странице и 121 сликом.

Годишњак је подељен у три главе. Прва излаже социјални развијатак Србије у прошлости, наш слом и образовање Владе народног спаса, постанак Српске заједнице рада, њено оснивање и њен рад. У другој глави објављено је 9 програмских говора старешине Српске заједнице рада генерала Милана Недића и заменика старешине Зарије Поповића. Трећа глава садржи приказ идеологије Српске заједнице рада по предавању заменика старешине одржаном на Коларчевом универзитету 6 маја 1942. год.

Посебни одељци са илустрацијама износе плодан и многострук рад Српске заједнице рада на социјалној пољу и социјалној заштити радника; на забрињавању сиромашне радничке деце, на старању за шегрте и спречавању омладину, на привредном подизању радника путем задругарства и на националном васпитању путем спорта и омладинских културних организација Заједнице.

СРПСКИ ДОБРОВОЉАЦ

ПРОБЛЕМ КРАЈА ОВОГА РАТА

Постоје знаци по којима је могуће сагледати и оценити и ток овога рата у будућности као и његов крај.

Не ратују људи због тога што имају мишице којима могу да покрећу оружја и машине, већ због тога што су се изделили међусобно у различита и једно другом непријатељска веровања. Комуниста верује да је спас човечанства у уништењу домаћина у сваком народу, где треба да остану само пролетери. Демократа верује да је спас човечанства у политичким партијама и народном „слободном“ гласању. Националиста пак верује да је спас човечанства у спасу сваког појединог народа. Три различита политичка веровања дала су и три главна тabora у овоме рату.

Најагресивнији и највећи у убацивању заблуда међу људе јесте комунистички табор. Он је једини успео да до сада у овоме рату никако не остане сам непријатељ према другим таборима.

Демократски блок сила на почетку овога рата имао је према себи као непријатеље и комунисте и националисте; националистички блок има сада против себе и демократе и комунисте; увек су комунисти успели, дакле, да не остану сами у борби и ако су они главни виновници овога рата. То је један успех политички који се комунистима не може не признати, али то је у исто време за њих и једна опасност. Јер, у колико рат дуже траје, народима се у свету све више отварају очи да је комунизам главни непријатељ човечанства. А то отварање очију, које се стално продужава увек у истом смислу, већ је знак нечега трајног и логичног у овоме рату. То је знак и даљег трајања и краја овога рата.

Пример за ово нам је српски народ.

Вештом агитацијом тајних и мрачних сила, наш српски народ ушао је у овај рат издељен у политичке странке и не видевши комунизам као главну опасност за човечанство. Код нас је постојала мржња између радикала и демократа али не и између националиста (којих је на жалост мало у почетку било) и комуниста (којих је, заједно са њиховим симпатизерима, опет на жалост, било врло много). Тако је српски народ ушао у овај рат.

У колико се рат више пројављава, комунизам је све јасније постајао и главни непријатељ Срба. Данас, кад смо прегурали преко главе тек три и по године рата, српскоме народу је јасно да

је у овоме рату главни непријатељ и Срба и човечанства комунизам са својом јеврејском позадином. Некада се ово код нас није смело рећи. Данас не само да је ова истина јасна свима него и цео српски народ вапије за слогом националиста противу партизанске

во лице и окретао се против њега.

Данас комунизам чини крајње напоре да победу извођује у своју и то само своју корист. Јеврејима се жури да искористе још за времена све оне снаге, које су успели да за свој рачун мобилишу, јер ове снаге

большевизам са Стаљином. Трежњење света је такво да чак и они, који су се колико јуче радовали сваком немачком неуспеху, данас се питају у страху: „Шта ово Немци раде на источном фронту и зашто не заустављају большевике већ једном?“ Овако се питају јер

њу да сагледају право лице комунизма и да увиђају да су увучени у једну борбу која није борба за њихов национални интерес, већ за комунистички интернационални рачун. А то је оно што је у овоме рату најглавније.

Јер, онога тренутка, кад свет буде увидео да му је у истини комунизам главна опасност и да су све друге сваје само последица много мањих рачуна и много мањих опасности, ујединиће се свет у крсташкоме налету на комунистичку ајдају.

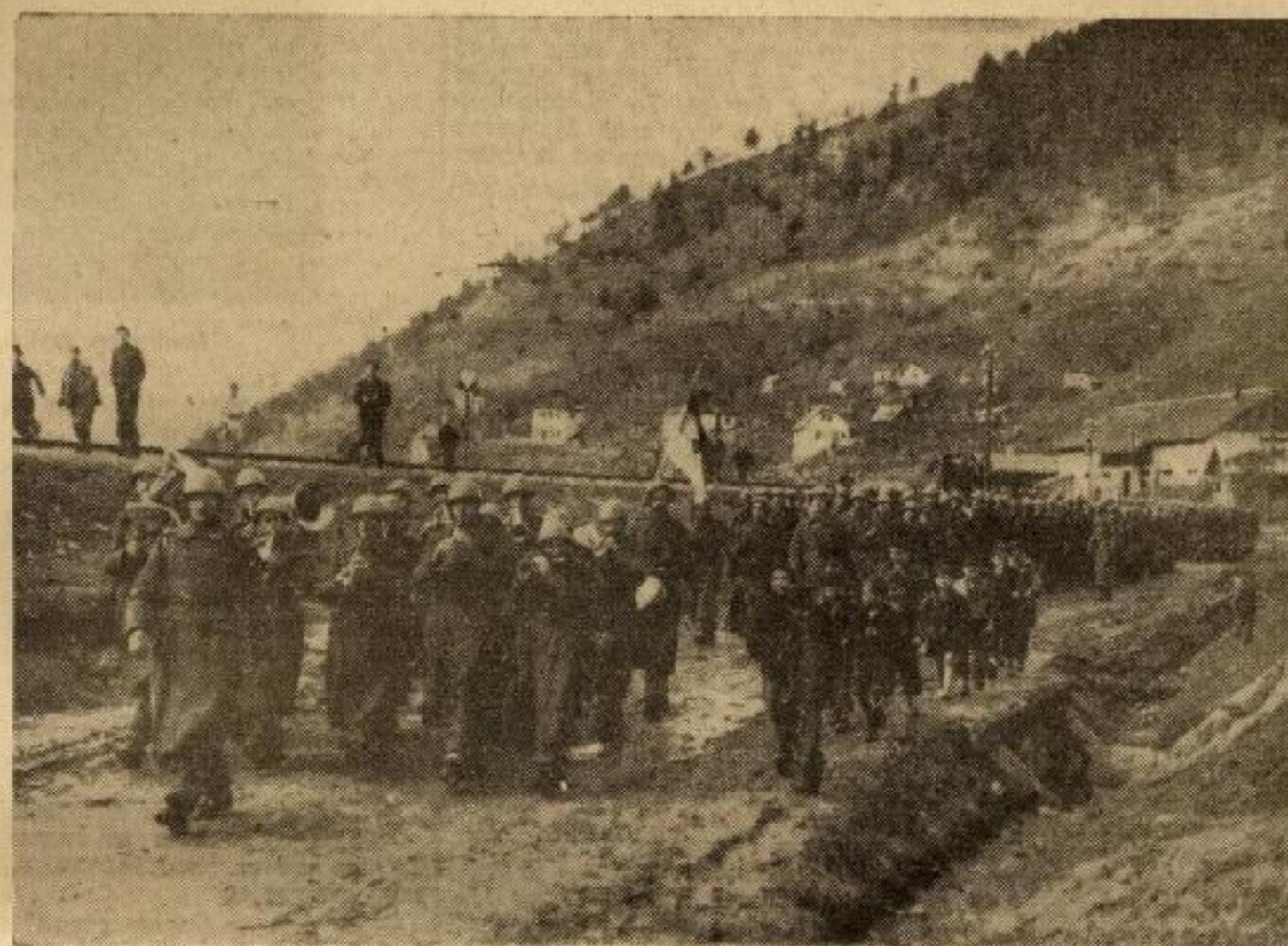
Томе се тренутку и поред све дужине рата ипак народи приближују, а то већ значи да се приближују и крају овога рата. Јер, кад сви буду схватали једно, кад све буде обузела једна вера, а то је да је јеврејство кроз комунизам главни завађач света, тада ће и мир неминовно доћи.

А онда ће то бити и прави мир, који ће много теже бити у будућности помућен него до сада.

Ми, српски добровољци, као свесни антикомунисти од самога почетка, са поверењем у будућност чекамо да и код оних, који ово нију видели, победи овај свет. А кад овај свет код свих националиста света дође до изражaja, комунизам је побеђен и мир је ту.

Дотле, пак, издржавамо као што смо и до сада издржали.

B.

Добровољци на домаћу Прибој...

комунистичке опасности. Српски народ је прогледао.

У српскоме народу, дакле, овај рат је од почетка до краја имао један непрекинути конац и развој увек у истоме смислу: народу су се отварале очи те је све више сагледао главну и праву опасност у овоме рату, а то су јеврејство и комунизам. Ово отварање очију српскога народа имало је за природну последицу укидање других борби и других међусобних фронтова и уједињење свих националних снага противу заједничког комунистичког непријатеља.

Ово што видимо у српскоме народу у маломе, можемо да запазимо и у великоме у целоме овоме рату. Овај рат је избио између сила националистичког и сила демократског блока, а да се комунистички блок није ни појављивао као отворени непријатељ свих. Вешта комунистичка камуфлажа и површност комунистичких противника успели су да за воде све друге само да се одврати пажња од комунистичке опасности која се у тајности спремала да свима дође главе. Међутим лаж и притворство не могу дugo да остану у тами па ма каква сретства за своје скривање употребили. И баш због тога, што је овај рат трајао дуже, свет је комуниズму све више сагледао пра-

све више почињу да увиђају да су жртве туђих рачуна и туђих интереса. Не само у српскоме народу већ и у целој Европи, све више продире свест о томе да је главна опасност за све

народе комунизам, односно

су постали свесни шта значи долазак большевизма код нас и у Европу уопште.

Али овај свет не продире само код европских народа, већ и код народа Енглеске и Сједињених америчких држава. И тамо људи почи-

ИЗ ЈЕДНОГ ДНЕВНИКА...

Кад сам узео у руке ову свеску за писање, са корицама од жутог, полуједног картоне и појужелим листовима, нисам ни слутио да је то занимљив дневник. Спољашњост ове просте свеске, која је као хиљаде оних које ученици употребљавају у школама, није давала ништа необично.

Није имала наслова. Картон је био на неколико места покапан неком масном течношћу, и на тим местима жута боја избледела је тако да је предња површина свеске изгледала као песковито тло, на коме је на неколико места неко просуо воду.

Било је јасно да је ова свеска дуже времена ношена и да је њен власник живео у неподврзним приликама. То је потврђено и рукопис непознатог, јер је био на много места нераван, изломљен и прекидан. На једној страници видео се очврснули војсак, неколико капи које су ту пале једне ноћи, а само онај које писао ове редове може знати када се то забило и на коме месту је воштана свећа пустила жуте капи на хартију.

Првих пет страна су празне, на њима нема ништа сем неколико линија управних и водоравних, које затварају један мали правоугаоник, неправилан, на горњем крају приметно дужи. Да ли га је цртао онај које писао дневник или неко други?

Тек на шестој страни почиње дневник. Не, то није дневник, то је исповест једног човека који је разочаран у све, коме је све постало свеједно, човека којим је завладала апсолутна резигнација.

„Данаес знам да нисам био спреман за једну овакву борбу, и за долазак у редове партизана. Био сам исушише поверијив: веровао сам у све што су ми говорили. И данас, после три месеца увијам да сам се преварио. Ово сазнање моје заблуде није резултат једног тренутка, или једног догађаја коме сам присуствовао. Оно је лавина која је настала на моје убеђење од првога дана, и поред све моје жеље да јој се одупрем и да је савладам — морам сам себи признati да ми то није пошло за руком. Она је била јача од мене, и што је најважније она је била резултат логичан и потпуно праведан, и као таква морала ме је победити.

Никада нисам могао поверовати да је у редовима ових бораца овакво стање, стање које ме је довело до лудила и које ме мучи као неподношљива мора, која ми кљује мозак и стадно намеће једну мисао: „Бежи, од ових јер на то имаш право, пошто си се уверио какви су.“ И признајем, ја сам слаб, и бежао бих. Само, једна ме ствар спречава: не ви-

дим куда бих требао побећи, коме прићи...

Данас је Миле одведен и стрељан.

Учинио је погрешку: рекао је једноме другу да је разочаран овом борбом и стањем које влада у нашим редовима. По свој прилици овај га је надао комесару, Пресуда је била брза и кратка: стрељати због саботаже.

Видим да нисам једини који је разочаран и тешко растројен свим овим. Можда у нашим редовима има још много таквих, али сви чекају. Да, они чекају, као и ја, иако ни они, ни ја, не знајмо шта чекамо? Победу, коју јам обећавају већ више од године дана? — Сумњам да би она за мене нешто значила, јер сам изгубио веру у све, чак и у самог себе. Постајем очајан као видим да сам постао обична ствар, машина, лутка, аутомат, да други ради са мном оно што му се допада. Ја нисам више свог човек, не заповедам собом.

Не би ме ова ствар тиштила, ни мучила, кад би знао зашто се борим, да ће ова моја и наша борба донети нешто ново, нешто лепо. Овако, остаје ми само да чекам крај овом мучењу. Или можда да се предам...

(Наставак на б-ој страни)

КРОЗ СТАРЕ СРПСКЕ КРАЈЕВЕ

Није баш тако неопасно стићи до Плевља. Оно истинा, комунисти су далеко одбачени, али ипак по која њихова тројка се пробије до пута и онда пуша. Али шта значе опасности када се човек реши да стигне до Плевља како би могао на лицу места да види и да разговара са најбољим борцима противу комунистичког у овоме крају. А херојска дела Плевљана су надалеко позната. И дајас, они воде стадно из дана у дан, тешке и крваве борбе противу комуниста, који помагани од својих савезника Енглеса, покушавају на све могуће начине да се пробију на Плевљском сектору и да тако угрозе цели Стари Рас, којим ако би завладали, пружиле би им се широке могућности роварења на Балкану. Неколико пута до сада су крварили на овоме сектору. Али, стадно се опет враћају, остављају на стотине мртвих, опет беже, па поново долaze и тако из дана у дан, из ноћи у ноћ...

Пратиши министра Олђана на обонемену путу није баш лака ствар, јер он не преза ни да под најжешћом партизанском ватром пролази терене, да се виђа са сељанима, да им предаје поруку генерала Недића, да их помогне да најскромнијим средствима, да разговара са старим и младим, али искусним борцима легендарног Јунака Старог Раса и Црне горе, Павла Ђуришића, и да тако једном речи, стадно крстари кроз најопасније положаје.

— Чудан је ово министар, — говоре нам мештани кула пратиши. Како га само није страх да пролази овуда?

Други опет додају:

— Е мој господине, ишам ја видео министре овде када је било мирно доба, за време Југославије, па нам зато сада необично и чудно да видимо министра Јајића, како не племићи се са свој живот, долази међу нас да забележи да нама тели муку и не вођу. И верује ми, господине, није ме жао сада и што патим, јер видим да се неко брине и за нас.

Трећи се умеша у разговор:

— Нека је хвала генералу Недићу што нам је послao господина министра, је да иницијатива нама и да се мора пролазити кроз најачу комунистичку ватру.

А збога је тешко бити у пратиши министра Олђана. Ко с њиме иле, тај треба да зна да отступиша и па се мора пролазити кроз најачу комунистичку ватру.

Партизанска заседа на путу

Тако је било и на путу за Плевље. На пола пута, на два километра од Јабуке, комунистичка заседа. Аутомобили стају, а капетан Арсовић, начелник Штаба потпуњовника Павла Ђуришића, наређује да се заузму заклони, а сам узима мушким трзаљез, дајши с њиме за бусници и ударе по комунистима. Они застапају за тренутак, али опет се приближају и дује се води. За то време министар Олђан брине се шта је са осталим људима, стара се да сви дођу у заклон, а сам се мало пази. Не помаже никаква молба, он је ту неумољив. А комунисти бију ли бију. Неко више да се вратимо натраг. Министар се љути:

— Како натраг, зашто смо опаља и пошли, зад да се плашимо неколицине комуниста. Не, отерати их, па напред...

Капетан Арсовић, један човек пуч одличности и храбрости, наређује својим људима да пођу са неколико лаких оруђа напред и да истерају комунисте са положаја, као и да виде да ли па путу који се испред нас пружа, има још која комунистичка заједница.

Авто министров добија метак у мотор. Шофер га срећно изврши у заклон. Колона коју смо чекали стиже и такође заузима бусници. Лаки башац на оближњем вису кога доже немци ступа у дјелство, комунисти беже. Патро-

ла јавља да је пут чист, и онда се креће напред. Стиже у Плевље. Седиште некадашњег турског пашалука није ни данас, после толиких страдања, ништа изгубило од своје лепоте; сем што се виде загришта кућа уплањених од страха Италијана и комуниста.

У Плевљу

Пред нас излази командант Радоман Рајлић. Рукујемо се и поздрављамо са човеком тридесет година, опаљена лица, обрасли у рију браду, очију благих, са вечитим осмејком на уснама.

То је тај Радоман Рајлић о коме су нам толико причали у Пријепољу, један од најбољих команданата Павла Ђуришића. Капетан Арсовић нам је још успео много о јунаштвима овога човека и његових људи.

Он је страх и трепет за комунисте. Непомирљиви им је не пријатељ. Може цео свет да приђе комунистима, али Радоман Рајлић и његови људи то никада неће учинити. Зашто? Па зато што су их најдрастичније осетили на својим леђима.

Разговарамо са овим јунаком. Он нам дugo али скромно прича о својим људима, јунаштима, борцима, који је већ неколико месеци из дана у дан, из ноћи у ноћ, воде непрестано борбу, без смрти на положајима око Плевља.

— Знате, они нам сте не дају ни минута мира, сте ли исте нападају, али им ни ми ни остављамо тужни. Добро су нас осетили. Глите тамо, — ту нам капетан Рајлић показује руком у правцу црквице која се на оближњим борбичима види. — Видите тамо се већ партизани, па и тамо, и тамо свуда око, али шта им креди када нам ништа не могу. Чекамо само час када ће наш Павле да нареди, па да их смртимо...

Импонира нам овај човек са светитељским ликом и ми га са напретнутом пажњом слушамо. Крај њега је потпоручник Јеловић, командант бригаде, садашњи командант 1 батаљона, ту је и Душан Шћепановић, командант 2 батаљона, све су то борци и јунаци.

Капетан Рајлић ме упознаје са својим ађутантом, потпоручником Митованом Панићем. Наса-ко ми каже:

— Тоб је један од мојих најбољих борца. О њему се могу причати дуге и дуге приче. Рајеван је неколико пута, упадао је са тројкама и петоркама у партизанску позадину, тукао их а они

га добро познају. Где Милован проће, ту трава за партизане не расте.

Док министар Олђан разговара са командантима пуком и командантима батаљона, као и са виђенијим вођама и старешинама национализних снага у овом крају, разговарам са Милованом Панићем. Човек својих двадесет седам до двадесетосам година, чврста погледа, тих и миран.

Од њега на једните јаде дознајем да је са још 11 људи био напао на партизане који су држали један доминирајући врх на положајима где су се водиле борбе и како је натерао у бекство 70 комуниста. Ма да на два места рањен, он је ипак водио борбу док није сачекао долазак осталих бораца. То је само једно од јунаштвима овога човека и његових људи.

Говори нам затим о своме команданту Рајлићу.

— Знате, он је учествовао у преко 500 борби са комунистима.

Бекство испред партизанских пушака...

Мало затим говори ми о јунаштву једног свога бораца Палибрука, који је био ухваћен од партизана и осуђен на смрт, па је ипак побегао.

То се овако десило:

Било је то око 1 јула ове године. На положају око манастира Илино Брдо, које су држале снаге, нападали су већ дуже времена без успеха комунисти. Једна наша патрола коју смо послали напред, борила се већ неколико сати, са партизанским претходницима, претерала их и почела да се враћа натраг. За њима су поново пошли комунисти. Том почијеком им је успео да заробе нашега бораца Палибрука и да га одведу у свој штаб.

У штабу су почели са саслушавањем. Терзији су га да им изда снаге национализних бораца. Он им није хтео ништа да каже, јер је већ и онако знао да му нема спаса. Почекли су да га тукну, он је стрпљиво све то подносио. Бригада партизанска која га је ухватали била је Крајишка. Они су, да би народу доказали како су за правду, рекли да ће му судити његове санијације. Тако су одредили да га саслуша познати санијачки комунисти Маринко Голубовић. Он му је са још неколико постављао разне питања, нарочито га је интересовало шта ради и где су сада капетан Рајлић, потпоручник Јеловац и

— Где си?

— У четничима.

— Па знаш ли да ћemo те убити?

— Знам, али знам и то да ћe ме моја браћа осветити ма кад.

Бацили су га у затвор. Затвор је била једна соба коју је Глибрук већ од пре позивао. На средини собе налазила се једна даска, која је прекривала улаз у подрум.

Подрум је био сељачки, дакле отворен. Ту је у соба нашао један стари срп, и ставио га међу ноге па је с њима пресекао везе на рукама. Када је то учинио скочио је у подрум па је из њега провирло напоље. Приметио је два комунистичка стражара који су се мирно шетали, нешто разговарајући. Он га поплакао прошљу крај њих, стигао до штабе где су се налазили комунистички који изабрао коња дивизијског политичког комесара и побегао својима у Пљевље.

Ето, то је један подвиг плељацког бораца. Таквих бораца има на стотине, сваки је јунац, и сваки је спреман да у борби против комунистима ако треба и свој живот положи.

То су борци Радомана Рајлића и Јеловића и осталих старешина.

Тешко је, али је ипак лепо постати министра Олђана на његовом путу.

Др Ђатић

Министар Олђан на положају...

— Један сељак ми је о њима говорио сасвим другајаче. Само њима ћu се прелати. Никако другим.

Можда ћe ме они разумети...

— Борац, који ми је донео овај дневник, исприча ми је ово:

— После борбе, међу изгинулим партизанима, нашао сам и леш овога човека, код кога је био дневник. У једној легитимацији писало је да је то комесар К. Изгледа да је овај човек био опасан супарник код другарице Р., која по мом мишљењу више није била другог обична јавна женска. Комесар је оптужио Р. за саботажу, јер није била жеља, чак ни онога да се преда, било да га заробе у борби.

Решио сам да озбиљно размислим о бекству. Овако више не могу. Морам пронаћи неки излаз из овог хаоса.

— Два дана сам размишљао и мучио се да ли да бежим или не?

Последњи злочин, да злочин, га не неко вршење дужности коју би захтевали општи интереси. Он је стрељао друга Р. зато што му је овај био опасан супарник код другарице Р., која по мом мишљењу више није била другог обична јавна женска. Комесар је оптужио Р. за саботажу, јер није била жеља, чак ни онога да се преда, било да га заробе у борби.

— Више нећu да останем у овим реповима убица и пљачкаша. Побеђићu.

Прочитao сам ово све до сада. Чуди ме како сам био миран при писању и ако је у мени све врло и пенчало. Изгледа ми да је писање на мене деловало умнујуће.

Уосталом, можда ни добровољни убици нису такви као што се кодују са тима водили...

ИЗ ЈЕДНОГ ДНЕВНИКА...

(Наставак са 5-те стране)

Јуче смо водили тешку и крваву борбу. Имали смо мртвих и рањених. Носио сам рањеника, једног младог радника, бравара, који је рањен у груди. Изгледа да је метак прошао кроз плунту пошто лише врло тешко и стално кашље. Кад сам га понео молио ме је: „Остани ме да умрем. Треба једном да се сврши и ово мучење.“

Поразиле су ме ове његове речи. Зад исти израз за наш борбу и наш живот — мучење. Он је дошао као идеалиста, уврежен да се бори за нешто више, лепше него што је био до сада његов живот. И зад се за њега ова борба „за права радника и сељака“, за срећопиту „једнакост“, претворила у мучење „које треба да се сврши“.

Зад је и Миле дошао до сазнава да све ово треба једном да се сврши? — Зад је дошао овде да погине од руку својих другова? Зад је да треба да заједно као он...?

Моје стање је све горе и горе. Муче ме ствари које свакога тога опде срећем, и изазивају увесьег истуг. Наметљиву мисао: „Зад је борити се?“ Зад зато да погине комесар К. после рата за-

се њима. Можда ћu успети да се спасем, ако не паднем у руке комесару. Али и ако стигнem до добровољаца чије ми сигуран живот. Сви тврде да они убијају свакога од наших, било да им се преда, било да га заробе у борби.

Решио сам да озбиљно размислим о бекству. Овако више не могу. Морам пронаћи неки излаз из овог хаоса.

— Два дана сам размишљао и мучио се да ли да бежим или не?

Последњи злочин, да злочин, га не нек

ЛЕПОТЕ СРПСКОГ ЈЕЗИКА БЕЊАМИНО ЂИЉИ

И код других, али нарочито вић, па Љубомир Стојановић, па код Срба, лепота звука, лепота Белић.

Већина је и служи истинитости душевних радова и самој лепоти као таквој.

Са четири нагласка, седам падежа и двојинама, српски језик је на својим плећима носио и религиску реч у Старој Српској Књижевности, и етичку реч у Српском Народном песништву, и најзад естетичку реч у Савременој Српској Књижевности.

Тучна и мучна, али је лепа и сторија српског језика.

Средњевековни српски језик, све српске записе и написе, српска црквени или какогод било да се дала и објавила „Разум и филозофски разум“ са пуним разумењем и зофију у старој српској Књижевности, пуном умношћу пратио је тако-зване гностичке запете свога доба и хеленској религијској терминологији, на којој су са Платоном и Аристотелом на чelu већи радили, одмах је нашао одговарајуће преводне изразе, одговарајући преводни стил. Тада дошло је наш велики средњевековни стилист — поетичар, Доменијан стилист — драматичар, Данило стилист — реторичар.

Што се на Западу називало сколастиком, средњевековни српски језик храбро је понео и изнео на својим плећима.

Како је дивна и колико знала српска средњевековна реч — душевуман! А таквих је много и у доцнијој такозваној српској речици, и још доцније у високо појмовном србјском језику, тако да стваралачки рад српског језика није престајао.

Стара Српска Књижевност пушта примера не само едукативног изражавања религијске мисли, не само речитости вишега стила, већ дивних лексикографских могућности, с важњем за све Словене.

Али, Стара Српска Књижевност, то већ више од 700 година чека и исчекује свога тумача, свога обновитеља, свога Вука.

На балканском простору само је хеленском и само српском народу дато у задатак да круг животног збињавања, вечити оптицај зло и добра, изразе на песнички начин лепоте Илијаде и Одисеје, лепоте Српског Народног Песништва, Српских Народних Умотворина.

Душевне радње које је српски народ у српским народним песмама изразио, дате су зналачи, богато устројеним језиком, делују потпуно стилски, дају утицај организованог стиха, а својом пословничком, афористичком силином, мере се са најбољим светским тековинама те врсте. Нису узлуд Гете, браћа Грим, Мериме, Скот, Пушкин, Мицкијевић и други генијални писци на српским народним песмама учили баш српски, а не који други језик Словена.

Јер, српски језик, народни или какогод било да се назове, има своју стваралачку самосвост, зрелину садржине али и зрљичу облика, има своју пуну уметничку аутономију, коју је зналачи употребио чак и у изражавању етичких мисли и настројења.

А та своја етичка настројења, српски народ је изразио изворним песничким надахнућем, схвativши лепоту као истину, истину као космичку самободрјану изнад обичне људске трагике, изнад обичне људске комике.

И тако, баш као и религиска, и српска етичка реч изречена је кремено, бремено, ванвремено, јер је потекла из време честитог утилитарног идеализма, везаног за судбинске одлике једног песничког народа.

Па је онда дошао Вук и с њим у самој својој жеравици језик упитив, и с њим велика српска језикословна школа, и с њим твакве одредбе изрецивости да су оне и дандана на снази за све Јужне Словене.

Вук, то је чист језикословни о пажај.

Па Даничић, па Стојан Новако-

гла, кротка, чедна; проза Момчила Настасијевића, Несврдљива, Непреводљива, видовита, докази су не само еволутивне снаге српског језика, већ су обрасци пуног јединства народног и уметничког језика, токоме анонимни изрази српског генија уопште, у служби лепоте као истине.

Естетичка реч у Савременој Српској Књижевности степена је дакле уметничког зналаштва на коме је сарађивао целојачни српски језик, онај с почињањем у XIII, а докончавањем у XX веку, и стваралачком настављањем у бескрајну будућност, како то је званичном генију једног народа прилични и поетстоји.

И ту је величина и робовање српског језика, од његове мистике па до његове естетике, од његових стварања па до његових прatioца; и ту је прека потреба обнове велике српске филолошка школа, јер лепа реч и гвоздена врата отвара, а ружна и трње разгара.

Није истине се не рађају сваки дан, нова осећаја не пламте сваки час, али као језик уздигне свој глас, и старијама се онда даје вид новина, и иноћно онда постаје плодоносно.

Јер језик није атрофија пећинског човека — крик; језик је и целине и појединача животни лик а с њим и животни слик.

Дела трају али и пропадају, док речи као материца звука, и ме су за све нове и непознате ствари.

То није лотос.

То је сребрни маљ у црном царству ушти и немусти, и ко њим даровито замахне — осу се онда небо зvezдама.

Недавно је једна страна новија парска агенција објавила вест да је умро Бењамино Ђиљи.

Угласи се живот најславнијег и најумнијег тенора кога је Италија дала.

Топли глас који милује и подрхтава у нежним преливима до-чаравајући звук најплеменитијих метала прекину се и умукну за увек. Остаће само његове репродукције. Незаборавне мелодије које опијају и освајају. „Ridi b'ajacco“, „Una furtiva lacrima“, „Che gelida manina“ и много других које је заиста умео незаборавно да интерпретира.

Нестао је изненада једног тоглог вечера. После свега 56 год. живота. Освало је тужан дан.

Жалосно сунце подило се тог јутра над вечитим градом јер нема више ногога који је са толико душе певао Риму његову химну. Јер заиста најмилија Ђиљијева песма била је позната „Italo a Roma“.

Бењамино Ђиљи има буран и интересантан живот. Или бољи реди уобичајену биографију великог човека. Родио се у Реденатију као син врло сиромашног звонара. Отац је имао три сина. Бењамино беше најмлађи. Зато већа за његово школовање више није остало новаца. Прави је изучио за свештеника, други се посветио вајарству а Бењамина је отац дао за шегрта у оближњу варош.

Још као дечак пева он у црквеним хоровима или као баритон. Већ тада наслућивао се његов талент. Једном у Ферарију за време соло тачке запазио га је Кати-Касаро, директор илуторијске метрополитен опере на чији предлог деčак шаљу у Санта Сецилију на више школе. После завршеног школовања ступио је у „Стагионе удружење“ и што је врло интересантно у првим наступима услед снажне треме није уопште имао успеха.

У својој отаџбини која га је касније прихватила као победника, доживео је низ првих великих разочарања. Па ипак причаје је касније, у доба своје највеће мочи: „Често сам са сестром превртао по тим првим не баш повољним критикама које су ме са толико снаже сећале на мое прве борбе и претрпљене несправе из детинства.

Дирјив је осећај који је Ђиљи гајио према својој породици. Жену је обожавао а деца су му била највећа радост и смисао живота. Све своје уметничке инспирације по сојственом тврђењу дебљаје је од њих. Син Енцо уопште нема слуха док ћерка Рина пева и суделује са оцем на његовим приредбама. Пријатељ су га много волели и његово истињко име било је „Мино“.

Воло је скроман и поштен. Нијака није заборавио своју горку младост али је био необично захвалан за срећу коју му је провијење поклонило. То се најбоље огледа у његовој љубави пре ма близијему и богатом осећању и префинености која избија из његове уметности.

Можда су баш онје биле узорок мојих каснијих успеха...

После светског рата 1919 године отиснуо се Ђиљи у свет. Имао је 31 годину, био је без срет става или срце му је било пуно вере у своју вредност и божију подршку, нашта је увек много подлагао. Јер је врло религиозан.

Са својом младом женом студије је изненада узроковао агенција у САД-у. Језик није познавао а једини ослонац била му је препорука за Каузу у Чепу. Потражио је одмах велики маестра. Дочекао га је на раскошној тераси једног облакодера и прочитао писмо хладно одмахнuto руком. То је био једини одговор за човека који је у очекивању истог прешао океан.

Али судбина увек игра главну улогу. И Ђиљи ипак долази до Метрополитена где га ангажирају за Бонтовог „Мефиста“. Требао је да пева партију Фауста. На премијери млади Италијан до жиљава огроман успех. Каузу је присутан. За време паузе он телефонира својем секретару да се све главне тенорске партије повере Ђиљију. Пут је прокрен. И каријера великог Ђиљија је почела.

После неколико година вратио се у своју отаџбину као славни и богат. У близини роднога града подигао је дивни дворац за кога је најпре дао његов брат вијадар. Подигао је једно позориште у коме је често гостовао а Скала и основао свој оркестар „Банде Ђиљи“. Исти је издржавао сопственом трошку.

Био је отац сиромашних и цепови су му увек били пуни превијених новчаница од 500 и 1000 лира. Делио их је врло дискретно са пун отакта. Најлепша су му била предветерја проведена у разговору са сиромашним рибарима. Или када би око себе на морском жалу сакупио децу и певао им. Био је врло религиозан. Овај велики певач приступавао је свакој служби у богослужењу. Волео је да свира на хармонијуму и пева духовне пјесме из детинства.

Дирјив је осећај који је Ђиљи гајио према својој породици. Жену је обожавао а деца су му била највећа радост и смисао живота. Све своје уметничке инспирације по сојственом тврђењу дебљајаје је од њих. Син Енцо уопште нема слуха док ћерка Рина пева и суделује са оцем на његовим приредбама. Пријатељ су га много волели и његово истињко име било је „Мино“.

Воло је скроман и поштен. Нијака није заборавио своју горку младост али је био необично захвалан за срећу коју му је провијење поклонило. То се најбоље огледа у његовој љубави пре ма близијему и богатом осећању и префинености која избија из његове уметности.

Нада Маринковић.

РАСКАЛАШНИ БРАНКО

Нису узлуд галамили консерваторијски кругови српски кода се појавила збирка песама Бранка Радичевића. Они су се зграњавали, читајући тада најслободније стихове српске поезије у гледи љубави. Пуно је места у поезији Бранковој на којој би руку на срце, и данас могла кавка строба гувернанта да искали свој чистунски гнев и да стави без размишљања на многе ласиве Бранкове песме етикету: „Забрањено за младеж!“

Бранко је заиста оправдавао у многоме овакав став својих противника. Он је у своју поезију унео, са циком и вриском, много блузије о љубави белима својих драгана, о најватренијим дожиљајима са женама.

Био је млад, пуст што се када, и живот је грабио пожудно.

Његова је крај априла. То су осојативнији кругови српски кода се појавила збирка песама Бранка Радичевића. Они су се зграњавали, читајући тада најслободније стихове српске поезије у гледи љубави. Пуно је места у поезији Бранковој на којој би руку на срце, и данас могла кавка строба гувернанта да искали свој чистунски гнев и да стави без размишљања на многе ласиве Бранкове песме етикету: „Забрањено за младеж!“

Кад знамо Бранка оваквог, он да са мање розерве можемо прићи извесне тврђене љубави његових савременика, да су женски заглављаји допринели много ведрим љубавима поезије, али и раном завршетку љубави његовог живота!

— Како ти је, Бранко?

— Твоја, ваљда није сасвим лоша са мном. Њој, ову читаву ноћ синавао сам са својим познатим бечлијама... Кад имам још толико снаге да синавам и о мојим бечлијама, ваљда нећу баш тако брзо завршити..

Јован Грачић-Миленковић добио је свој књижевни надимак „Миленко“ од имена вољене девојке која је рано умрла, још пре њега. Он сам уосталом то објашњава у једној песми:

Од имена твог, Милено,
Сазидо сам спомен мио.
У љубави страсти својој
Миленком се покрстио!

